

ASPECTE DE FORMARE A COMPETENȚEI DE RECEPTARE A MESAJULUI ORAL ÎN LIMBA ROMÂNĂ STUDENȚILOR STRĂINI

THE ASPECTS OF FORMING THE COMPETENCE OF RECEIVING THE ORAL MESSAGE IN ROMANIAN LANGUAGE TO FOREIGN STUDENTS

*Lilia Gălușcă, lector universitar,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

*Lilia Galusca, university lecturer,
„Ion Creanga” SPU of Chisinau
ORCID: 0000-0001-5014-6452*

CZU: 378.016:811.135.1

DOI: 10.46728/c.v3.25-03-2022.p104-109

Abstract

In this article we aim to talk about the first stage of studying the Romanian language by foreign students, the audiolingual phase. During this introductory stage, students perceive the Romanian language phonologically, learn to listen, notice and articulate correctly the sounds of the Romanian language. The research highlights the models of the hearing process and specifies its stages: pre-hearing, actual hearing and post-hearing. We also come up with some methodological suggestions for the correct selection of texts for listening and for the efficient organization of the process of oral reception of the text.

Key-words: listening, reception, oral message, process, listening strategies.

Abilitatea de comunicare prin ascultare este dezvoltată încă din primele zile de la naștere. Astfel copilul învață la început limba maternă, iar mai târziu și alte limbi străine.

Competența de comunicare într-o limbă străină se formează axându-ne pe dezvoltarea celor patru deprinderi integratoare: audiere/ascultare, vorbire, lectură și scriere.

Cea dintâi etapă de studiere a limbii române de către studenții străini este faza audiolinguală. În cadrul acestei etape introductive studenții percep fonologic limba română, învață să asculte, să sesizeze și să articuleze corect sunetele limbii române. După ce trec printr-un curs intensiv de fonetică practică, unde se pune accent pe etapa orală, treptat se introduce și scrierea.

În literatura de specialitate, competența de receptare a mesajului oral este identică celei de *audiere* sau i se mai spune *ascultare*. Argumentul adus, pentru un termen sau altul, de cercetătorii din domeniu ar fi că *audierea* presupune o implicare pasivă, fără efort, spre deosebire de *ascultare* care solicită „a încorda auzul pentru a percepe un sunet sau un zgomot, a se strădui să audă.” [3, p.63]

Despre implicabilitate în procesul de receptare a mesajului oral menționează și Liuba Petrenco, precizând că „percepția auditivă este activată de către receptor pentru a primi o informație nouă/necesară sau o informație cu un conținut estetic/emoțional” [4, p.128].

Autorii ghidului „Predarea și învățarea limbii prin comunicare” menționează că *audierea* este „un proces de receptare a comunicării orale de către ascultător în vederea extragerii semnificației unităților de limbă” [6, p.53].

În același context, coordonatorii suportului de curs „Procesului de predare-învățare a RLNM la ciclul gimnazial (P2)” precizează că „ascultarea face parte din cele patru abilități lingvistice și, asemenea lecturii, este un proces de receptare.” Tot acolo găsim și o definiție a procesului de ascultare, ca fiind unul complex, ce presupune „primirea mesajelor orale,

identificarea intenției vorbitorului, constituirea sensului, identificarea și evaluarea situației de discurs, dar și reacția la mesajele verbale și/sau nonverbale”.

Activitățile de ascultare sunt necesare la orice nivel de competență lingvistică, având un rol important în formarea și dezvoltarea competenței de comunicare, însă cel mai dificil este organizarea acestora în stadiul incipient, elementar, adică A1-A2, deoarece la acest nivel studenții abia fac cunoștință cu specificul, particularitățile fonetice și gramaticale, structura și topica specifică limbii române. Scopul activităților de ascultare este de a-l ajuta pe student să perceapă mesajul oral, astfel pregătindu-l pentru recepționarea mesajelor în situații concrete, reale din viața cotidiană. Formarea competenței de receptare a mesajelor orale, sesizarea unor structuri la auz, perceperea unor combinații lingvistice contribuie la dezvoltarea propriilor abilități de comunicare.

Autorii ghidului „Predarea și învățarea limbii prin comunicare” precizează că receptarea unui mesaj oral presupune, de fapt, două procese clar delimitate, unul ține de „perceperea formei unităților de limbă”, iar celălalt de „înțelegerea sensului lor” [6, p.53]. Astfel, în prima fază a procesului se formează deprinderea de a identifica părțile componente ale unităților de limbă, iar în a doua constituirea unor abilități ce țin de capacitatea de stabili legătura între aceste părți, elemente ale actului comunicativ.

Receptarea, la rândul ei, este un proces complex de metacogniție, ce implică parcurgerea mai multor etape și a unui ansamblu de acte intelectuale ce duc la descifrarea unui mesaj atât oral cât și scris.

Cristina Corcheș a identificat în literatura de specialitate (apud Weir Cyril, Khalif Hanan, 2011) mai multe modele de receptare a unui mesaj, în funcție de rolul receptorului și viteza cu care acesta percepe mesajul: bottom-up (de jos în sus), top-down (de sus în jos), model integrator – o combinație între primele două. [2, p.336].

Modelul bottom-up în cadrul receptării mesajului oral pornește de la nivelul microstructurii, adică de la fonem, și crește treptat până la nivelul macrostructurii, adică până la stabilirea sensului global al mesajului.

Procesul de receptare, conform CECR [1, p.78] se desfășoară în patru etape care se realizează liniar (de jos în sus), fiind permanent reinterpretate (de sus în jos) în corespundere cu realitatea, viziunea, experiența. Aceste etape de percepție a vorbirii și a scrisului sunt:

- *recunoașterea sunetelor, grafiei și cuvintelor (manuscrise și imprimare);*
- *recunoașterea pertinentei textului în integralitatea sa;*
- *comprehensiunea textului ca entitate lingvistică;*
- *interpretarea mesajului în context.*

Așadar, observăm că etapele de decodificare a mesajului oral și scris solicită aplicarea unui șir aptitudini, acestea fiind [1, p.78]: *aptitudini perceptivă, memoria, aptitudini de decodare, deducția, anticiparea, imaginația, parcurgerea rapidă (lectura în diagonală) și referințele încrucișate.*

În același studiu Corcheș menționează că comprehensiunea globală a mesajului transmis necesită parcurgerea și mai multor etape intermediare sau subetape (apud Weir Cyril, Khalif Hanan, 2008) [2, p.336-337].

- *recunoașterea fonemului / grafemului;*
- *asocierea unei combinații de foneme/grafeme cu o reprezentare mentală, adică a unui lexem;*

- gruparea cuvintelor în sintagme, enunțuri pentru a înțelege mesajul;
- interpretarea mesajului;
- deducerea anumitor informații ce lipsesc din mesaj, pornind de la experiența receptorului și cunoștințele lui despre lume;
- construirea unui model mental, adică identificarea ideilor principale, corelarea lor cu cele anterioare;
- recunoașterea structurii mesajului și delimitarea ideilor principale de cele secundare.

Modelul top-down (de sus în jos) se axează pe ideea că anume contextul este esențial pentru receptarea unui mesaj. Pornind de la cunoștințele sale despre lume, receptorul poate anticipa, presupune ceea ce urmează să audă sau să citească, descoperă sensul cuvintelor necunoscute, chiar și mesajul integral. Dacă modelul precedent se bazează mai mult pe cunoștințe lingvistice, atunci acesta valorifică cunoașterea lumii, a mediului, experiența de viață.

Modelul integrator constituie o îmbinare a celor două modele prezentate mai sus. În acest sens CECR menționează că „procesul de receptare se organizează în patru etape care – în timp ce se desfășoară conform unei secvențe liniare (de jos în sus) - sunt mereu actualizate și reinterpretate (de sus în jos) în funcție de realitate, de așteptări și de comprehensiunea nouă” [1, p.78]

Pentru receptarea mesajului ascultat într-o limbă nematernă e nevoie de două tipuri de cunoștințe: *lingvistice și extralingvistice*. [5, p.25]

- cunoștințe lingvistice (elemente de fonologie, lexic, morfologie, sintaxă);
- cunoștințe nonlingvistice (subiect, context, cunoștințe generale despre lume, experiență de viață...)

De asemenea, remarcă specialiștii din domeniu, că procesul de comprehensiune a unui mesaj oral într-o limbă nematernă diferă de cel din limba maternă din motiv că:

- dețin mai puține cunoștințe despre limba dată;
- percep cele ascultate prin intermediul limbii materne;
- nu au suficiente cunoștințe despre conținutul socio-cultural al mesajului audiat.

Este important ca profesorul să cunoască că ascultătorul utilizează, de regulă, două tipuri de procese cognitive: *controlate și necontrolate*. [5, p.25]

Astfel, dacă orice informație nouă de ordin lingvistic este procesată conștient, asimilată la timp, atunci ascultarea nu implică efort maxim, iar mesajul este recepționat fără prea mare dificultate. Cu cât nivelul de competență lingvistică este mai înalt, ritmul de vorbire este mai rapid, cu atât ascultătorul are nevoie de mai puțin timp pentru recepționarea mesajului. În cazul studenților ce au un nivel scăzut de cunoaștere a limbii române procesele cognitive efectuate, evident că sunt mai mult controlate, dirijate decât automate.

Motivele care împiedică receptarea mesajului ascultat ar putea fi următoarele:

- cuvinte necunoscute;
- enunțuri prea dezvoltate, lungi și topică complexă,
- tempo rapid de vorbire;
- factori extralingvistici.

Pentru o bună organizare a procesului de ascultare e nevoie să se țină cont de o serie de condiții:

- subiectul textelor propuse să fie legate de experiențele anterioare și să includă fenomene studiate mai înainte;
- ascultătorii să fie monitorizați în procesul activității de receptare;
- sunt oferite sugestii.

Cu cât mai mult cel care studiază o limbă străină este expus la comunicare în limba dată cu atât devine mai dezvoltată abilitatea de ascultare. E foarte bine ca profesorul să le propună spre ascultare studenților străini producții audio și/sau video la fiecare lecție.

Principalele elemente în receptarea reușită și adecvată a mesajului oral sunt: pronunția, accentul, intonația și viteza de vorbire.

Pentru formarea competenței de receptare a mesajului oral e nevoie de un mediu lingvistic adecvat, autentic. La primele lecții de la nivel A1 le vor propune spre audiere studenților străini cuvine ce includ sunete și îmbinări de sunete ce reprezintă dificultate, în special acelea care nu există în limba lor maternă, cum ar fi, bunăoară: *ă, â, x, chi, che, ghi, ghe, ia, ea, oa*. Aceste activități vor facilita nu doar formarea bazei auditive, fonologice, dar și îmbogățirea vocabularului, deoarece odată cu sunetul, îmbinarea de sunete studenții vor reține și cuvântul.

Ulterior spre audiere li se vor propune studenților mici texte, ce constituie dialoguri, situații de comunicare familiară, colocvială. Treptat nivelul de complexitate și volumul acestora va crește, păstrând, în același timp, specificul limbii române vorbite.

În selectarea, elaborarea textelor pentru audiere se va ține cont de următoarele cerințe: [6, p. 56]

- să fie accesibile în funcție de nivelul de cunoaștere a limbii;
- să conțină o informație actuală, tipică, autentică;
- să contribuie la familiarizarea cu spiritul poporului dat;
- să contribuie la conștientizarea asemănărilor și deosebirilor între limba română și limba maternă;
- să corespundă necesităților comunicative ale studenților;
- să fie interesante, atractive, să trezească interesul studenților.

Pentru ca activitatea de audiere să fie realizată cu succes este necesar să se respecte anumite etape ale procesului de receptare a mesajului oral.

În literatura de specialitate distingem trei etape: preascultarea, ascultarea propriu-zisă și postascultarea.

Prima etapă, preascultarea, constituie faza de pregătire pentru activitate, motivare și mobilizare a studenților. aici se pot semantizate unele cuvinte, se va preciza tipul de text audiat (dialog, descriere, narațiune, versuri, cântec...), se pot enunța cuvintele-cheie din text, se poate face o mică relatare prescurtată a textului fără a intra în detalii, se poate propune sarcină pentru realizare în timpul audierii propriu-zise. Toate aceste acțiuni, sugestii vor spori interesul studenților pentru textul ce urmează a fi audiat.

Etapă de audiere propriu-zisă presupune atenție maximă din partea studenților și înțelegerea atât a mesajului general, cât și sesizarea detaliilor. Aici pot fi propuse sarcini de completare a unor scheme, de alegere adevărat/fals, de selectare a variantei corecte, de ordonare a faptelor etc. La nivel A1, pentru o bună înțelegere a textului, vă fi audiat de 2-3 ori. La prima audiere se vor propune sarcini de înțelegere generală a textului, de identificare a locului, timpului, persoanelor/personajelor implicate. La a doua audiere se vor urmări detalii,

aspecte mai puțin sesizate la prima audiere. E recomandabil ca textele audiate să constituie și înregistrări video, deoarece urmărind limbajul nonverbal al actanților, mimica, gesturile, e mai ușor de perceput mesajul emis.

Unii metodiști consideră că în timpul audierii cursanții ar fi bine să urmărească și varianta scrisă a textului audiat, astfel studentul poate face legătura între sunetul audiat și cel scris, fapt ce facilitează înțelegerea textului.

Dacă a doua audiere nu dat rezultatele așteptate, se poate propune o a treia audiere, care, opțional, în funcție de complexitatea textului, viteza de comunicare, iar, dacă e un video, poate fi în însoțit de subtitrări.

La etapa de postascultare se formează abilitatea studenților de a reproduce, transmite, mesajul recepționat, de a interpreta și de a exprima opinia proprie în raport cu cele audiate. În cadrul acestei etape pot fi propuse activități de genul: alcătuiți planul de idei al textului, caracterizați un personaj, interpretați titlul textului, continuați textului, modificați desfășurarea acțiunilor din text, argumentați anumite aspecte din text (acțiunile unor personaje, fapte, replici...) de asemenea la etapa post audiere se pot examina anumite fapte de limbă, mai ales dacă acestea predomină în textul dat: un anumit timp al verbului, grade de comparație ale adjectivului, utilizarea unor prepoziții, momente ortografice etc.

În prima fază de studiere a limbii române de către studenții străini e greu de sesizat aspectul sonor al mesajului, deoarece e nevoie să se facă concomitent delimitare între cuvinte, silabe, sunete, grupuri de sunete. Pentru a antrena această competență un rol foarte bun îl joacă practicarea dictărilor. Rezultatele acestui exercițiu cel mai bine exprimă perceperea la auz a sunetelor, cuvintelor în limba română, demonstrează nivelul de cunoaștere a ortografiei limbii române și pentru a perfecționa auzul fonologic al studenților trebuie să li se propună mai multe voci, persoane cu temperament și tempo de comunicare diferit, e recomandabil să audieze voci masculine și feminine, înregistrări din studio, cu implicarea unor actori, cu pronunție impecabilă, pentru a vedea aspectul îngrijit, normat al limbii, dar și înregistrări cu situații autentice de comunicare din stradă, la magazin, în stația de troleibuz, la piață etc.

De asemenea, la nivel A1-A2 se recomandă, inclusiv în grupele de adulți, metoda audio-linguală în care mesajul oral se recepționează prin repetare în cor a celor rostite de profesor, pornind de la premisa că repetând de mai multe o structură, o vei memoriza mai rapid.

În concluzie, menționăm că receptarea mesajului oral este direct proporțional cu memoria operativă și de lungă durată a studenților. În procesul audierii se îmbogățește vocabularul aprofundează cunoștințele de limbă și gramatică a studenților. Ei percep structuri noi, posibilități de combinatorică a cuvintelor și urmăresc ordinea cuvintelor în enunțuri, specifică limbii română, de cele mai multe ori diferită de topica limbii materne.

BIBLIOGRAFIE

1. *Cadrul european comun de referință pentru limbi: învățare, predare, evaluare* (CECR), 2003, Chișinău: Tipografia Centrală, 204 p. ISBN 9975-78-259-0.
2. CORCHEȘ, Cristina. *Evaluarea competenței de receptare adecvată a sensului unui mesaj oral și scris nonliterar*, în actele conferinței de lansare... „Limba română ca limbă nematernă (RLNM)”. Cluj-Napoca, 2011. ISBN 978-606-17-0079-0.
3. Dicționarul explicativ al limbii române. București, 1996.
4. PETRENCO, Liuba. *Strategii de formare a competențelor de audiere la studenții alolingvi*, în actele conferinței internaționale „Noi perspective în abordarea românei ca limbă străină /ca

- limbă nematernă*, editori E. Platon, A. Arieșan, Cluj-Napoca, 2012. 128 p. ISBN 978-606-17-0290-9.
5. PLATON, Elena, BURLACU, Diana Viorela, SONEA, Ioana Silvia. Procesul de predare-învățare aRLNM la ciclul gimnazial, Cluj Napoca, 2011. ISBN 978-606-17-0073-8.
 6. Predarea și învățarea limbii prin comunicare. Ghidul profesorului. Chișinău: Cartier, 2003, 204p. ISBN 9975-79-211-1.

DISCURSUL POLITIC – FORMĂ DE INFLUENȚĂ ȘI PUTERE

POLITICAL DISCOURSE – FORM OF INFLUENCE AND POWER

*Larisa Noroc, doctor în istorie, conferențiar universitar,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău*

*Larisa Noroc, PhD, associate professor,
SPU „Ion Creangă”, Chisinau
ORCID: 0000-0002-6438-9567*

CZU: 81’42

DOI: 10.46728/c.v3.25-03-2022.p109-115

Abstract

The article deals with the subject of political discourse, as a form of social-political communication. He accompanies political action and is an important method of political influence and power. It is distinguished by the topic addressed, the institutional character and the following well-defined purpose: communication, information, motivation or manipulation, etc. The efficiency of the speech is determined by its quality, the orator's capabilities, the strategies used, but also by the level of political culture of the receiver. Building a true democracy can have an important role in the development of the political culture of the citizen, and finally, it will increase the responsibility of the subject of power.

Key-words: political discourse, political leader, subject of power, receiver, influence, political culture, political consciousness, cultural capital

În societatea contemporană se discută mult cu privire la fenomenul influenței, esența și manifestarea ei. Prin *influență* înțelegem totalitatea de acțiuni mai mult sau mai puțin deliberate și utilizate de subiectul influenței asupra obiectului cu scopul de a modifica comportamente. Sau, influență este percepută ca o acțiune/totalitate de acțiuni exercitate de o entitate socială (persoană, grup, instituție etc.) asupra unei ființe, grup social orientate de a modifica comportamente/forma atitudinii. Efectul influenței depinde de cultura politică a actanților comunicării, de calitatea subiectului de influență (competențele, informația, șarmul, charisma, capacitățile oratorice, calitățile fizice etc.), dar și de caracteristicile receptorului.

În prezent, nu doar politicienii, dar și actorii, poeții, ziariștii, ajung să fie aleși la diferite niveluri cheie ale puterii politice. Una din modalitățile importante la care recurge subiectul de influență este discursul. Or, *discursul* este o strategie importantă de comunicare, de influență și putere. Lucas Stephen E. în lucrarea *Arta de a vorbi în public* menționează, pe bună dreptate, că discursul este o responsabilitate etică solemnă atât pentru vorbitor, cât și pentru ascultător. Calitatea discursului expune respectul vorbitorului privind ascultătorul, prețuirea timpului acestuia, previziunea impactului. Potrivit lui Lucas Stephen E., iresponsabilitatea față de construirea și susținerea discursului ar merita o pedeapsa dura [1].